

Doma in po svetu

PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV

ZDA zahtevajo izročitev Jugoslaviji bivšega notranjega ministra medvojne hrvaške vlade Andrije Artukovića

LOS ANGELES, Kalif. — Sodni postopek, po katerem naj bi bil bivši notranji minister v medvojni hrvaški ustaški vladi Andrija Artuković izgnan iz ZDA in vrnjen Jugoslaviji in sicer zato, ker je vojni zločinec, še teče in tudi napreduje. V SFRJ naj bi bil Artuković, ki je star 85 let in šibkega zdravja, sojen zaradi zločinov, ki jih je baje zagrešil med vojno. Jugoslovanska obtožba trdi namreč, da je Artuković odgovoren za pokole, v katerih naj bi izgubilo življenje 750.000 Judov, Srbov in Ciganov.

Pretekli petek je lokalni zvezni sodnik (U.S. Magistrate) Volney Brown odredil, da mora biti Artuković vrnjen Jugoslaviji, dejal pa je, da so trditve v jugoslovanski obtožnici preveč splošne in je zahteval več konkretnih primerov, v katerih naj bi bil Artuković obtožen osebnega sodelovanja v zločinu. Jugoslavija in tudi ameriško pravosodno tajništvo imata 60 dni, da lahko dodajajo obtožnici ustrezne dodatne podatke.

David Nimmer, namestnik zveznega tožilca v Los Angelesu, je že naslednji dan vložil dodatne podatke, v katerih je navedel primer umora Jese Vidica, za katerega po pričevanju l. 1952 nekdanjega policijskega uradnika hrvaškega ustaškega režima Franja Truharja naj bi bil Artuković osebno odgovoren. Vidic naj bi bil ubit l. 1941 in sicer zaradi Artukovićevega osebnega posredovanja. V kratkem bodo navedli več drugih primerov, je dejal Nimmer. Ameriško pravosodno tajništvo namreč sodeluje s SFRJ glede izročitve Artukovića, sodni postopek je pa zelo zapleten. Zadnje besedo o tem, ali bo Artuković res kdaj vrnjen Jugoslaviji, bo imel državni tajnik ZDA George P. Shultz. V pogovoru z novinarji je sodnik Brown rekel, da bo Shultz najbrž vzel v poštev dejstvo, da so se zločini, za katere naj bi bil odgovoren Artuković, zgodili pred 40 leti in več.

Artukovićev odvetnik, Gary B. Fleischman, je povedal novinarjem, da bo vložil pritožbe na razna sodišča in da bosta potekli najmanj dve leti, predno bi sploh moglo priti do končne odločitve glede izročitve Artukovića. Možnost, da bo Artuković res kdaj vrnjen Jugoslaviji, je zelo majhna, je rekel Fleischman.

Močan potres v Čileju prizadel osrednji del države — Pod ruševinami našlo smrt najmanj 135 ljudi, več tisoč je brez strehe

SANTIAGO, Čile — Preteklo nedeljo zvečer je zelo močan potres prizadel osrednji del te države. Potres je bil najmočnejši v zadnjih 14 letih. Reševalci še iščejo žrtve, zabeležili so doslej 135 smrtnih žrtev, 1903 ranjenih, več kot 8000 jih je pa brez strehe. V najbolj prizadetih krajih so resne težave s preskrbo, tudi pitne vode ni dovolj. Mesto Santiago je zelo prizadet, predvsem starejši del. (Slučajno objavljamo danes poročilo o del. (Slučajno objavljamo danes poročilo o verskih in drugih razmerah v Čileju, ki ga je pripravil slovenski duhovnik, ki deluje v tej državi. Glejte str. 4. Ur.)

Eksplozija razdejala mošejo v libanonskem mestu Marrake — 15 ubitih, 30 ranjenih — Med žrtvami dva vodilna muslimanska šiita

MAARAKE, Libanon — Včeraj je v mošeji v tem mestu eksplodirala bomba. V eksploziji je bilo ubitih 15 oseb, najmanj 30 pa jih je bilo ranjenih. Med ubitimi sta tudi dva vodilna člana šiitske Amal gibanja, Mohammed Saad in Khalil Jeradi. Amal gibanje

je odgovorno za več bombnih atentatov zoper Američane in Izraelce ter je povezano z iranskim režimom. Amal gibanje vodi Nabih Beri, neizprosen nasprotnik Izraela in ZDA.

Libanonski državni radio je v poročilu o eksploziji, da je odgovornost pri Izraelu, kar so pa Izraelci zavrnil. V izraelskih poročilih trdijo, da je v ozadju atentata notranji spor v vrstah Amal ali pa so v mošeji pripravili bombo za atentat kje drugje, bomba pa je predčasno eksplodirala.

Izraelci nadaljujejo s postopnim umikom iz južnega Libanona. Še vedno so aktivne razne muslimanske skupine, ki napadajo posamezne izraelske vojske in patrulje. Opaževalci libanonskih razmer so mnenja, da bo še vedno prevladovalo anarhijo v mnogih krajih te razbite države, da pa utegnejo tekom časa napredovati predvsem muslimanske sile.

Rudarji v Angliji končali štrajk, ki je trajal leto dni — Thatcherjeva vlada premagala unijo — Veliko nezadovoljstvo med rudarji

LONDON, V. Br. — Te dni se vrnejo na delo skoraj vsi rudarji, ki so štrajkali skoraj leto dni. Vrnejo se, ker je odločno stališče vlade Margaret Thatcher prisililo unijo rudarjev, da je štrajk opustila. Mnogi štrajkajoči rudarji niso imeli več nobenega denarja, zaradi neenotnosti v uniji, se je veliko članov unije štrajka ne udeležilo ali pa so se že vrnili na delo. Do štrajka je prišlo, ker je unija oziroma njen vodja Arthur Scargill, vnet marksist, protestiral zoper načrt vlade, ki rudnike lastuje, da bo zaprl tiste rudnike, ki niso rentabilne. Po tem načrtu bi bilo ob delu veliko rudarjev, ki nimajo drugih kvalifikacij, zato je unija štrajkala.

Scargill pa je osebno sklical štrajk in ni pri tem upošteval samih unijskih pravil. Radi tega so bili mnogi rudarji proti štrajku, štrajka tudi niso spoštovale druge unije. Stališče vlade pa je bilo, da je nesmiselno financirati rudnike, ki niso in ne morejo biti rentabilni. Scargill je sicer priznal poraz, dejal pa, da bodo rudarji, ki so njemu zvesti, nadaljevali z »gverilskim vojskovanjem«. Tekom štrajka je ponovno prišlo do spopadov med štrajkajočimi in policijo, zaradi sabotaže in drugih dejavnosti, je službo izgubilo do 700 štrajkajočih rudarjih, ki jih vlada noče sprejeti nazaj v službo. O amnestiji ni govora, pravi predstavnik vladne komisije, ki nadzoruje rudnike.

— Kratke vesti —

Bagdad, Irak — Iraška letala so bombardirala jeklaro v iranskem mestu Ahwaz, pri tem pa ubili 11 delavcev, poroča Iran. Letala so tudi napadla jedrsko elektrarno v gradnji pri mestu Bushehr, kaj dosti škode pa niso povzročila, dodajajo Iranci. V omenjeni elektrarni še ni jedrskega goriva.

Adis Abeba, Eti. — Etiopski oporečniki, ki so ugrabili 5 članov posadke francoskega letala, ki je prevažalo hrano pomoči potrebnim Etiopcem v pokrajini Wollo severno od Adis Abebe, so jih izpustili. Gverilci so s talci dostojno ravnali in se niso dotaknili 8,5 tone hrane v letalu.

Washington, D.C. — Pretekli teden je neznanec streljal skozi okno stanovanja člana vrhovnega sodišča W. Blackmuna. Preiskava je v teku.

Washington, D.C. — Včeraj je predsednik Reagan sprejel v Beli hiši Vladimira V. Ščerbitskija, člana sovjetskega politbiroja, ki je na obisku v ZDA.

Iz Clevelanda in okolice

LILIJA vabi—

Dramatsko društvo Lilijs vabi na igro »Stari grehi«, ki bo uprizorjena v nedeljo, 10. marca, ob 3.30 pop. v Slov. domu na Holmes Ave.

Sestanek Štajerskega kluba—

Odbor Štajerskega kluba vabi vse svoje člane in članice na sestanek, ki bo v nedeljo, 10. marca, ob 3. uri popoldne v Baragovem domu na St. Clair Ave. Navzoči bodo odločili o nadaljnjem delovanju kluba ter izvolili nov odbor. Vsi člani vabljeni, da se te važne seje udeležijo.

Razstava—

Slovenian National Art Guild vabi na simpozij, razstavo in sprejem, ki bodo na Notre Dame College, 4545 College Ave., S. Euclid, O. v nedeljo, 10. marca, od 1. do 5.

Koncert Glasbene Matice—

Pevski zbor Glasbena Matica vabi na svoj koncert, večerjo in ples, ki bo v soboto, 9. marca, v SND na St. Clairju. Za ples bo igral Jeff Pecon orkester. Vstopnice imajo člani zbora, ali pa lahko pokličete 524-4053.

Spominska darova—

Za študente v Mohorjevih domovih sta darovala g. in ga. Franc Mušič \$20, v spomin na pok. Marijana Jakopiča, g. Paul H. Kokal je pa daroval \$10 v spomin na pok. mamo Pavlo Kokal. Za darova se prav lepo zahvaljuje Joži Jakopič.

Tudi vice-konzul je prispel—

Pred kratkim je prišel v naše mesto novi jugoslovanski konzul Ivo Vajgelj, sedaj pa se mu je v konzulatu pridružil še vice-konzul Miklavž Borštnik. To je prvič, da je v konzulatu v tem mestu tudi vice-konzul.

Novi grobovi

Ann Kuhar

V soboto, 2. marca, je v Euclid General bolnišnici na posledicah srčne kapi umrla 76 let stara Ann Kuhar, rojena Marincic, vdova po l. 1961 umrlem Jospehu, mati Raymond J., 3-krat stara mati, tašča Darlene, roj. Morano, sestra Mary Popovic, Franka, Josephine Antonin, Rudyja, Stephanie Dacar te že pok. Jean Yakos in Johna. Pokojna je skupaj z možem in kasneje sinom 41 let lastovala in vodila Kuhar's Eagle Market na E. 156. cesti. Bila je članica društva Martha Washington ADZ, Maccabees, SZZ št. 41, ABZ št. 186 in Waterloo Beach Assoc. Pogreb bo iz Grdinovega zavoda na Lake Shore Blvd. jutri, v sredo, v cerkev Marije Vnebovzete dop. ob 9. in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo danes, v torek, pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.

Na zajtrk DNIJ—

V nedeljo, 10. marca, bo društvo Najsvetejšega Imena pri Sv. Vidu priredilo svoje letno kosilo »omlet in klobasic«, seveda v farnem avditoriju. Serviranje bo od 8. zj. do 1. pop. Vstopnice za odrasle so po \$3, za otroke do 12. leta pa \$1.50.

Kosilo Materinskega kluba—

V nedeljo, 31. marca, od 11.30 do 3. pop. bo v avditoriju pri Sv. Vidu letno kosilo Materinskega kluba pri Sv. Vidu. Cena kosila je \$5 za odrasle, \$3 za otroke. Vstopnice imajo članice, dobili jih boste lahko tudi pri vhodu na dan kosila.

V tiskovni sklad—

John Poznik družina, Cleveland, Ohio, je darovala \$25 v sklad za nov tiskarski stroj, v spomin pok. mame Amelie Poznik. Iskrena hvala!

Posebna priloga—

V naši tiskarni pripravljamo posebno prilogo, ki bo izšla v zvezi z vsakoletnim banketom Federacije Slovenskih narodnih domov, na katerem bodo zopet počastili moža in ženo leta. Letos bosta počaščena škof A. Edward Pevec in Julia Zalar. Vsak narodni dom bo pa počastil svojega izbranega moža ali ženo leta. Pričakujemo, da bo priloga izšla v petek, 15. marca, vsak naročnik AD jo bo prejel skupaj z redno številko našega lista.

Izlet v Milwaukee in Lemont—

Balinarski krožek Slovenske pristave pripravlja izlet v Milwaukee in Lemont za 4. julij. Na voljo je še nekaj sedežev v avtobusu. Za pojasnila in prijavo, pokličite Toneta Šviglja na 944-0708. Dne 24. avgusta bo na SP piknik Balinarskega krožka SP. Servirana bo tudi večerja.

Vaje Mladih harmonikarjev—

Vaje Mladih harmonikarjev so vsako nedeljo popoldne ob 1.30 pri Mariji Vnebovzeti v Collinwoodu. Vaje za fantovski zbor so pa vsak ponedeljek zvečer ob 7.30. Če se kdo še želi pridružiti igrali ali pevski skupini, naj pokliče 481-3155. Koncert bo v nedeljo, 21. aprila, v šolski dvorani pri Sv. Vidu.

VREME

Spremenljivo oblačno in vetrovno danes z najvišjo temperaturo okoli 38° F. Deloma sončno jutri, z najvišjo temperaturo okoli 40° F. V četrtek deloma do pretežno sončno z najvišjo temperaturo okoli 45° F.

**Rojakil Priporočajte
Ameriško Domovino
svojim slovenskim
prijateljem in znancem!**

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 411-0628 — Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (ISSN 0164-680X)

James V. Debevec — Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel — Slovenian Editor

NAROČNINA:

Združene države:

\$33 na leto; \$18 za 6 mesecev; \$15 za 3 mesece

Kanada:

\$42 na leto; \$27 za 6 mesecev; \$17 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$45 na leto; za petkovo izdajo \$25

Petkova AD (letna): ZDA: \$18; Kanada: \$22;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$25

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$33.00 — year; \$18.00 — 6 mos.; \$15.00 — 3 mos.

Canada:

\$42.00 — year; \$27.00 — 6 mos.; \$17.00 — 3 mos.

Foreign:

\$45.00 per year; \$25 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$18.00 - year; Canada: \$22.00 — year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio
POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

No. 18 Tuesday, March 5, 1985

Naš list in Mohorjeva družba

Pretekli mesec (12. in 19. februarja) je izšel članek v dveh delih »Kateri resnici na ljubo«, ki ga je napisal Mirko Javornik. V tem članku je g. Javornik močno kritiziral ravnanje Mohorjeve družbe, obenem pa odgovoril na prej objavljenje članke, v katerih je bil on kritiziran zaradi prejšnjega v našem listu izraženega mnenja o Mohorjevi. Članek »Kateri resnici na ljubo« je razburil mnoge naše bralce zaradi njegovega ostrega, polemičnega in do Mohorjeve odklonilnega stališča. Dvomim, da je kateri članek v skoraj šestih letih mojega urednikovanja sprožil toliko kritike na moj račun kot prav Javornikov. Zaradi tega bi rad na tem mestu pojasnil svoje stališče v zvezi s to zadevo.

V času, ko urejujem Ameriško Domovino, je brez dvoma izšlo par sto člankov, daljših in krajših, v katerih so pisci na en ali drug način zbirali gmotno, s tem tudi duševno podporo za Slovence, ki živijo na Koroškem in ki so podvrženi pritiskom tako v bistvu raznarodovalne nemškogovoreče večine na eni strani in političnih mahinacij režima v matici na drugi. V prvi vrsti med prejemniki podpore, zbrane na ta način za številne narodno in versko koristne namene, je bila prav Mohorjeva družba v Celovcu. Nimam v spominu, da bi kdaj v teh zadnjih šestih letih kak članek, ki je hotel zbirati podporo za Mohorjevo ali za kako drugo svobodnim Slovincem koristno koroško ustanovo kdaj zavrnil. In tudi v bodoče ne bom. To lahko zagotavljam brez pridržka. Toliko o stališču tega lista in njegovega urednika do Mohorjeve družbe in koroških Slovencev.

Sodeč po kritičnih pripombah, ki sem jih slišal osebno ali prejel po pošti, so mnogi mnenja, da je bil ton polemike preoster, da je šel predvsem g. Javornik predaleč, da je bil preveč negativen in odklonilen itd. Zaradi tega naj bi bil članek ne izšel, ali pa naj bi ga kot urednik omilil oziroma zahteval od g. Javornika, da ga on omili, predno bi ga objavil. Verjetno bi drugi urednik ravnal drugače, kot sem jaz. Z vso vsebino vseh člankov, ki jih objavljajo naši stalni in priložnostni dopisniki, se seveda kot urednik ne strinjam. Tako je bilo v tem slučaju. Dovolil sem g. Javorniku, da pove svoje mnenje. Med kritiki sem skoraj brez izjeme slišal, da je sicer nekaj točnih pripomb v njegovi polemiki, kljub temu da je vsekakor šla predaleč.

Kar skrbi nekatere, ki so z izidom Javornikovega članka nezadovoljni, je, da utegne podirati naklonjenost mnogih naših bralcev Mohorjevi družbi in njenemu poslanstvu. Težko mi je verjeti, da bo en sam članek to mogel storiti. Mohorjeva je prehodila dolgo zgodovinsko pot, premagala je marsikatero življenjsko nevarno zapreko, živela je in živi še danes, ker odgovarja in služi potrebam svobodnim, katoliškim Slovincem na Koroškem in v drugih delih sveta. Niti na misel mi ne pride, da je zvestoba do Mohorjeve in njenega poslanstva med Slovenci v svobodnem svetu in še posebej med bralci in naročniki našega lista tako šibka, da ji bodo obrnili hrbet po prebiranju Javornikovega članka, da bodo pripravljani pri tem spregledati vse, kar vedo o njej iz lastnega prepričanja in po številnih drugih člankih, ki so tekom zadnjih let in seveda desetletij izhajali prav v našem

Od januarske do februarske prosvetne pri Sv. Cirilu

NEW YORK, N.Y. - Zadnji zapis svoje kronike, ki se mi je raztegnil proti prvotni nameri, sem zaključil nekako takole:

»Takšna je bila resnična slika življenja njujorške srenje in okoli njene fare slovenskega sv. Cirila na Osmi v času med tretjo januarsko in tretjo februarsko nedeljo 1985. Toda v vsem tem času nas Rojenica ni nikdar obiskala, toda nam tako sovražna Smrt, pa kar dvakrat...«

Ta njen obisk naše njujorške slovenske skupnosti je za nas zmerom boleč ne glede na to, kdo mora po njenem trdem in neusmiljenem ukazu oditi iz naše srenje in njene fare.

V vseh letih, odkar živim v tej srenji in od blizu opazujem nihanje in utripanje življenja, sem se prepričal o tem čudnem naključju! Smrt nas od časa do časa kar lepo pri miru pušči. Zgleda včasih, kot da je čisto pozabila na nas. In tedaj Bogu hvalnico pojemo: Še nas je! Še živimo in še bomo živeli! Tako prešerno in zagnano se povzdiguje, da kar pademo v neko zaslepljenje, čeprav Rojenice ni k nam v obisk.

Prav zdajle, ob tej zapisani zamisli, sem se spomnil na stavek, ki je bil pred kratkim podan v ljubljanskem verskem listu *Družini*. Takole je bilo menda tam rečeno: »Kdor hoče biti optimist s tem, da zapira oči pred negativnim, ne more biti nikdar nosilec pravega upanja.«

Osebo pač ne morem kot kroničar zapirati oči pred praznino v cerkvi slovenskega sv. Cirila v večini nedelj v letu. Prav tako ne morem zapirati oči pred razpršenostjo domov naših mladih družin. Kot ne morem zapirati oči pred opeševanjem naših starejših slovenskih ljudi. Kakor tudi ne morem zapirati oči pred našo duhovno nepovezanostjo in pred brezbrizjem in neskrbnostjo drug za druge v kakršnihkoli potrebah. In vsekakor ne morem zapirati oči pred neobiskovanjem Rojenice in vztrajnostjo, s katero nam Smrt našo narodno skupnost na Njujorškem vztrajno razcefedra.

Vem, kakšna je bila podoba te naše skupnosti ob mojem prihodu vanjo — pred 38 leti. Padel sem v Ridgewood. V sredino slovenskega življa. Bil sem med našimi preprostimi ljudmi. Poslušal sem njih preteklost in doživljal njihovo sedanost. Bil sem stalno v cerkvi sv. Cirila, kakor tudi v tako imenovanem Slovenskem domu v Brooklynu, ob robu Ridgewooda.

listu. Ne, tega ne verjamem.

Lahko bi sicer pisal še in še ter šel v razne podrobnosti. Zdi se mi pa, da sem povedal to, kar sem hotel povedati. Skušam po možnosti dajati dokaj prosto besedo različnim pogledom in mnenjem. Če se bralcem zdi, da v posameznem primeru grem predaleč, nič nimam proti, da me o tem obvestijo in pojasnijo svoje stališče, tudi ne, če želijo svoje pripombe objaviti. Upal bi le, da se po skoraj šestletnem poznanstvu toliko poznamo, da drug drugega spoštujemo in drug drugega imamo za zavednega, četudi ne vedno povsem enako mislečega rojaka.

Leta so nam vsem tekla. In v tem času smo se srečavali. Nekateri so mislili podobno kot jaz. Drugi pa čisto drugače. A vendar smo se razumeli, čeprav smo si povedali vsak svoje.

Pri vsem tem srečevanju s tukajšnjimi slovenskimi ljudmi in v razgovorih z njimi, ko smo imeli na jeziku medvojno obdobje na Slovenskem in Jugoslovanskem, me je vodilo moje spoznavno načelo: Če na Slovenskem, živeti v sredini dogajanja, niso mogli razumeti igre varanja, kako naj razumejo ti ljudje, tako daleč od vsega tega.

La na tak način sem lahko bil in ostal prijatelj umrlega Marcusa, ki smo ga klicali Maks, Peshla (Pešlja).

V tednu po tretji januarski nedelji, v ponedeljek popoldne je umrl in v četrtek opoldne, 24. januarja, smo ga pokopali v ameriško zemljo na St. Charles pokopališču v Farmingdalu. Na tem pokopališču zdaj leži ze mnogo Slovencev iz starejšega in novejšega naseljeniškega rodu. Med njimi sta tu pokopana Novak in Večerin, ki sta bila na Osmi kar precej aktivna, posebno Rudi Večerin.

Maksovo drugo ženo Jennie sem spoznal že prvi dni po svojem prihodu. Sestra me je najpreje peljala k Zakrajšku, ki je dobro poznal mojega očeta. In čez dva dni k Johnu Ribiču. Tisti večer je tja prišla na obisk tudi Jennie Peshel, po domače Nackova iz Stoba, sedaj Domžal. Ribičeva žena Olga je bila menda njena sestrična.

Moja sestra je tedaj stanovala na 1705 Putnam Ave. Pesheljevi pa na 1711 Gates. Torej samo štiri bloke po Cypress ali Seneca in sem bil pri njih.

Zato je Maks takoj slišal o mojem prihodu, o mojem mišljenju in o moji prvi dogodivščini, kako je taksist menil, da me je okrog prinesel, ko mi je vožnjo iz pristanišča do sestrine hiše v Ridgewoodu zaračunal \$40.00, a jaz sem ga imel že tretji dan po njegovem veselju pred sodnikom.

In vprav ta dogodek mi je dal takoj velik ugled, navzlic rojstne hibe, med titovsko sredino v Ridgewoodu in New Yorku. Maks mi je takoj iskreno odkril svoje socialistično mišljenje in prepričanje, vendar se je družil še poprej tudi s takimi, ki so bili nasprotnega mišljenja.

Njegova hčerka Josie, jaz ji pravim še danes Jo-ek — bila je 15-letna, ko sem jo prvič

srečal —, je pela pri obeh slovenskih pevskih društvih, pri Domovini, kjer so bili protititovci, in pri Slovanu, ki so bili zanj. Bila je zares dobra pevka. V »high school«, kjer so dali na oder mnoge operete, je Josie imela zmerom glavne ženske vloge. V vseh nastopih sem jo videl.

Maks je bil res zaveden Slovenec in zato je tudi svojo hčer naučil slovenski jezik, ki ga še danes govori. Tega je veliko pridobila tudi ob mojih obiskih, v letih, predno se je poročila. Za moža pa je vzela svojo otroško ljubezen Eddieja Shubelja (Šubelj), ki je nečak poznane slovenskega pevca Toneta Šublja.

Pokojni Maks pa je bil sicer tudi dobrega srca. In ko mi je sestra kmalu prepovedala delati pakete za begunce, rekoč, ti dobiš pismo, se razjokaš in greš ven denar zapravljati, pri meni pa tega ne boš več delal, sem potem robo naskrivaj nakupoval in ga nosil k Peshlovim na Gates. Maks pa mi je voljno pomagal delati pakete za slovenske ljudi, ki se se borili proti Titu in njegovim partizanom. V usmiljenju do drugih sva si bila blizu, čeprav sva se sicer velikokrat sporekla zaradi vsak svojega nazora, in ostala prijatelja skoraj do konca. Zadnje mesece pred smrtjo ga nisem več srečaval v Ridgewoodu. Umrl je v domu svoje hčerke Josie v Huntingtonu.

Ob njegovi smrti pa so Peshljevi spet pokazali, da so Slovenci in so poklicali našega župnika očeta Roberta in mene. Oče Robert je v pogrebni žali daroval slovensko pogrebno mašo in opravil slovenske

(dalje na str. 3)

Jožica Ovsenek nas je za vedno zapustila

CLEVELAND, O. - Ko sem prejel A.D. z dne 22. februarja sem v njej čital neprijetno novico, da je dva dni prej Jožica A. Ovsenek v Gospodu zaspala. Z njo sva se že dolgo poznala, zlasti pa z njenim pokojnim možem Jožetom. Več let sva skupaj uradno delovala pri društvu Srca Jezusovega št. 172 KSKJ na zahodni strani Clevelanda.

Zanimivo, da smo bili več let v društvenem odboru trije Jožeti. Jože Ovsenek mi je nekoč rekel: »Kar trije Jožeti smo, ki v tem društvu skupno delamo. Vi Jože za predsednika, Jože Grdina za tajnika in moja malenkost za blagajnika.« Oba, Grdina in Ovsenek, sta morala priti na društvene seje v Slovenski dom na W. 130. cesti od St. Clairja, saj sta živela blizu cerkve Sv. Vida.

Jože Ovsenek je bil visoko izobražen. Njegova žena Jožica je bila pri društvu več let zapisničarica. Bila je ponižna, a vedno povsod zaželjena.

Ostala bo med nami v naših spominih, v molitvi pa se je bomo spominjali. Njeni družini naše sožalje.

— Rudolph M. Susel

— Jože Vrtačnik

Narodni odbor za Slovenijo

V času najhujšega okupatorjevega pritiska in ob vrhuncu komunistične revolucije v Sloveniji je bil na demokratičen način ustanovljen v Ljubljani dne 29. oktobra 1944 Narodni odbor za Slovenijo. V njem so se združili predstavniki treh demokratičnih strank v enoten odbor, ki naj funkcionira kot suvereno zastopstvo celotnega naroda v izrednih razmerah. Ustanovne stranke so bile: Slovenska ljudska stranka (SLS) t.j. krščanska demokracija, Slovenska demokratska stranka (SDS) in jugoslovanska socialdemokratska stranka (JSD).

Ustanovljen po svobodni odločbi več stotin vodilnih Slovencev vseh poklicev iz vseh delov tedaj okupirane Slovenije, ki so v največji tajnosti s podpisi poklicali ga v življenje, izvršuje NO slej ko prej svojo nalogo in misijo vrhovnega narodnega in političnega predstavništva v svobodnem svetu.

Po komunistični zasedbi Slovenije ob koncu vojne se je NO umaknil v tujino, a je ostal ves čas do današnjega dne strumno in polnoštevilno povezan in delaven.

V zadnjih nekaj tednih so se v članstvu oz. vodstvu NO izvršile znatne spremembe, ki jih dajemo slovenski javnosti v Ameriki in Kanadi v vednost. Hipoma je namreč umrl v Buenos Airesu v Argentini dotedanji predsednik NO g. Miloš Stare, visoko zaslužni narodni in politični voditelj naroda v najtežjih letih njegove zgodovine. Med tem se je izpraznilo tudi mesto podpredsednika NO, ki po statutu SDS stranki, dočim je mesto predsednika v rokah SLS kot najmočnejše stranke. Tajniške posle izvršujeta sporazumno izvoljena tajnika SLS in SDS.

V dneh okrog božiča in novega leta so romala pisma iz kraja v kraj širom sveta, priskočile so na pomoč brzojavke in so zapeli telefoni: treba je bilo najti soglasje svobodnih ljudi iz obeh Amerik do Evrope in Avstralije, komu naj se poveri vodstvo najvišje, svobodne narodne ustanove. Celotni proces je deloval brezhibno, čeprav z malimi zamudami. V naslednjem objavljamo uradne izjave o rezultatih potrebnih sprememb.

Narodni odbor za Slovenijo

Predaja predsedstva

Podpisana sva po smrti predsednika Narodnega odbora za Slovenijo g. Miloša Stareta začasno predstavljala vodstvo NOS. Po izvolitvi kandidata G. RUDOLFA SMERSUJA po SLS (Slovenski ljudski stranki) in po odobritvi te kandidature po SDS (Slovenski demokratski stranki), kot to določa statut NOS, predajava sedaj vodstvo novemu predsedniku g. Rudolfu Smersuju.

Najine čestitke in najboljše želje gredo novemu predsedniku. Nadaljuje naj delo svojih prednikov do končnega cilja: res svobodne in suverene republike vseh Slovencev.

DR. LUDVIK PUŠ

tajnik NOS, podnačelnik SLS-SDS

DR. PETER URBANČ

tajnik NOS, tajnik SDS

New York, Toronto, 1. januarja 1985

Objava Narodnega odbora za Slovenijo

Po poteku formalnega postopka kot je določen v statutu NO, javljamo naši javnosti imenovanje za podpredsednika NO gda. Dr. Antona Komotar-ja. Naš novi član pripada SDS in je imenovan na kvoti SDA.

Dr. Ludvik Puš, tajnik NO

Dr. Peter Urbanč, tajnik NO

Na kvoti zastopnikov SLS v Narodnem odboru za Slovenijo je bilo izpraznjeno tudi mesto enega člana. To mesto je bilo zasedeno s sledečo odredbo:

Obvestilo

Z dopisom z dne 29. decembra 1984 je načelstvo Slovenske ljudske stranke sporočilo Narodnemu odboru za Slovenijo, da je na izpraznjeno mesto v tem odboru, ki ji pripada po ustanovnem dogovoru iz leta 1944, izbralo G. PETRA MARKEŠA iz Toronta, podnačelnika SLS za Kanado. Narodni odbor za Slovenijo je vzel to imenovanje na znanje. S tem imenovanjem šteje sedaj NO trinajst članov in je polnoštevilno zaseden.

RUDOLF SMERSU, l.r.

predsednik Narodnega odbora za Slovenijo

Buenos Aires, 6. januarja 1985

V informacijo bralcem AD objavljamo pri tej priliki imena vseh sedanjih članov NO. Za SLS: Rudolf Smersu (Argentina), dr. Tine Debeljak (Argentina), Peter Markeš (Kanada), Otmar Mauser (Kanada), Jože Melaher (Združene države), Franjo Sekolec (Anglija), dr. Ludvik Puš (Združene države).

Za SDS: Dr. Anton Komotar (Zahodna Nemčija), Ladislav Bevc (Združene države), Menart (Avstralija), ga. Petričkova (Argentina), Urankar (Argentina), dr. Peter Urbanc (Kanada).

Verske razmere v Čileju

V Čileju živi tudi nekaj Slovencev. Od enega teh smo dobili poročilo, ki ga objavljamo. Avtor tega članka živi že več desetletij tam in zelo dobro pozna socialne, gospodarske, politične in verske razmere. Pravi, da poročila, ki jih prinašajo o tej deželi obveščevalna sredstva, dostikrat niso v skladu z resničnim položajem in nič pozitivnega ne priznajo vojaški vladi in predsedniku Augustu Pinochetu predstavljajo kot najhujšega diktatorja in tirana na svetu. Tudi katoliške publikacije nasledajo lažnjivi komunistični propagandi, trdi. Komunisti, zlasti Rusi, ne morejo preboleti, da so izgubili oblast v tej najbolj južni deželi na svetu.

Leta 1970 so bile predsedniške volitve v tej državi. Trije kandidati so bili: kandidat socialistične in komunistične stranke dr. Salvador Allende je dobil 38%, kandidat Nacionalne stranke Jorge Alessandri 35% in Vl. Tomić, krščanski demokrat 27%. Ker nobeden od kandidatov ni dobil absolutne večine (50% + 1 oddanih glasov) so, kot določa ustava, volili predsednika poslanci in senatorji. Ti so mogli voliti za Allendija ali za Alessandrija, ker sta dobila največ glasov pri volitvah. Ker je krščanska demokracija volila za Allendija, je ta postal predsednik in Čile je dobila socialistično-komunistično vladno, ministrska mesta so si razdelili socialisti in komunisti.

Po treh letih vladanja je bil splošen nered v državi: štrajki, zasedanje privatnih podjetij, podržavljanje zasebne imovine, poenotenje vsega šolstva (tega načrta še niso izvedli, zgodilo se je nekaj podobnega kot lani v Franciji), kaos je bil tako velik, da je ogromna večina ljudstva pričakovala rešitev samo še od oboroženih državnih sil (vojaštva). Ker so bile vse oborožene sile (mornarica, letalstvo, suhozemska vojska in orožniki) zares edine, so 11. septembra 1973 prevzele oblast brez velikega odpora. Predsednik Allende je napravil v vladni palači samomor, čeprav so mu vojaki ponudili prost izhod iz države. »Junta de Gobierno« je prevzela oblast. V tej junti so bile zastopane vse štiri veje vojaštva, predsednik junte je postal komandant suhozemske vojske gen. Augusto Pinochet.

Po 7 letih vojaške vlade so se razmere zelo izboljšale in je bil možen plebiscit. Kar 68% volivcev se je izrazilo v prid vojaške vlade in izvolilo gen. Pinocheta za predsednika države do l. 1988.

Iz obveščevalnih sredstev izgleda, kot da bi bila Cerkev preganjana ali celo v slabšem položaju kot pod komunističnimi diktaturami. Kako je pa v resnici?

V Čileju je približno 30% katoliških šol, druge so občinske ali državne. Obstaja celo Katoliška univerza v Santiagu, ki ima več podružnic po važnejših mestih (Valparaiso, Temuco, Coquimbo itd.). Katoliška univerza ima svojo lastno televizijo. Cerkev ima obrtne, kmetijske, srednje in osnovne šole. Za časa te vlade Katoliška univerza vzgaja profesorje in učitelje s pravico javnosti, to se pravi, da dobijo službo tudi v državnih in občinskih šolah.

Položaj se je za časa te vlade znatno izboljšal, ker sedaj država plačuje isto šolnino kot za učence na državni ali občinski šoli in jo plačuje na koncu vsakega meseca. Prej je država plačevala samo 75% za učence na privatnih šolah in šele na koncu leta (decembra meseca) za celo leto nazaj.

Verouk je bil pred to vlado v državnih šolah samo v 7. in 8. razredu osnovne šole in v prvem letniku srednje šole in sicer za eno uro na teden. Sedaj se poučuje verouk od otroškega vrtca pa do 4. letnika srednje šole in to po 2 uri tedensko. Program za verouk za vse šole in veroučne tekste in knjige je pripravilo cerkveno osebje in država odobrila.

Veroučitelji so lahko duhovniki, diakoni in katoliški laiki (učitelji). Da sme katoliški učitelj poučevati verouk na katerikoli šoli (državni, občinski ali verski oz. katoliški), se mora pripraviti na posebnih tečajih, ki jih organizira Cerkev v poletnih počitnicah, ga mora priporočiti pristojni župnik svojemu škofu in ta mu da potrdilo, da sme poučevati verouk. Šele ko učitelj ima to potrdilo od svojega škofa, dobi od države imenovanje za veroučitelja. Plačuje ga država kot vse druge učitelje.

Vse večje vojaške edinice, bolnišnice in ječe imajo svojega duhovnika (kaplana) z državno plačo. Ker teh ni zadošči, ima vsak duhovnik ob katerikoli uri prost dostop v bolnico ali ječo.

Prav tako so na razpolago državne in občinske šole za verske sestanke in maševanje v krajih, kjer še ni cerkvene stavbe.

Vsako nedeljo verniki lahko sledijo sv. maši, ki se prenaša po državni televiziji. Lokalni radio, in teh postaj je veliko, saj ima vsak večji kraj svojo, si štejejo v čast, če smejo prenašati nedeljsko mašo brezplačno ali pa nedeljsko premišljevanje. Prav tako prenašajo radijske postaje »šmarnično pobožnost« ali »Marijin mesec«, kot se imenuje tukaj in se praznuje od 8. nov. pa do 8. dec.

Obstojajo katoliške tiskarne, kjer se tiskajo knjige za katoliške šole, knjige verske vse-

bine, revije, koledarji, farni listi itd.

Cerkev ne plačuje davkov od svoje imovine (cerkve, šole, župnišča...)

V »Junta de Gobierno« so šefi vseh 4 oboroženih sil, a ministri so skoraj vsi že laiki.

Brez dvoma ima Cerkev pri izvrševanju svojega poslanstva polno svobodo ali vsaj nepri- merno več kot v katerikoli državi z »ljudsko« demokracijo.

Slovenski duhovnik v Čileju

V Toronto

Clevelandski Fantje na vasi bodo gostovali na koncertu Fantov na vasi v Torontu, ki bo v soboto, 30. marca. V Torontu bodo potovali z avtobusom in je nekaj sedežev še prostih. Ako se zanimate oziroma želite več informacije, lahko pokličete enega od sledečih: Janez Tominc (531-8855), Janez Sršen (946-9607) ali Tomaž Sršen (432-2041).

MALI OGLASI

For Rent

Neff Rd., up. Adults. No pets. \$260. Call 481-0286 or 531-2598.

(17-20)

Wanted:

Slipcover sewer. 486-2310 Eastern Slipcover Co. 589 E. 185 St. Euclid, Ohio (18-19)

Wanted

Licensed salesperson. Your hours, part time or full time. Highest commission paid. Call George Knaus Realty, 481-9300.

(18-19)

Help Wanted

Retired man to help around the home in exchange for room and board. 451-5182.

For Sale

Small bungalow, E. 185 St. area. For details, call 531-7570

(15-22)

SLUŽBA HIŠNIKA

Župnija Sv. Vida išče hišnika za cel dan ali za gotove ure. Plača in stranski dohodki po dogovoru. Predpogoji: dober delavec, izkušnje in priporočila. Kdor se zanima, naj pokliče župnijski urad: 361-1444

FULL OR PART TIME Custodial maintenance position, at St. Vitus parish. Salary and fringe benefits. Experience desirable. Good worker. References required. To apply call parish office 361-1444.

T.K. General Contractors, Inc.

Predelujemo kuhinje, kopalnice, delamo strehe, »driveways«, nove garaže in vsa potrebna gradbena dela na hišah ali poslovnih stavbah. Hiše barvamo zunaj in znotraj in tapeciramo. Zidamo tudi nove hiše in poslovne stavbe. – Vprašajte za brezplačen predračun! –

– 831-6430 –

Kanadska Domovina

Iz slovenskega Toronta

PAPEŽEV GLAS JUŽNI AMERIKI

Tako imenovani »teologiji osvobojenja«, ki so jo spočeli nekateri teologi v Južni Ameriki in so se je oprijeli nekateri duhovniki in celo nekateri škofje, je jasno odgovoril vrhovni učitelj, papež Janez Pavel II. v svojem govoru na hipodromu v Domikanski republiki 11. oktobra 1984. V preciznem izražanju je s svojo jasnostjo potrdil učenje svete kongregacije za nauk in vero in s tem zaprl usta lažnim teologom in pokazal jasno pot vsem, ki res želijo reševati revne sloje. Takole se je dotaknil »teologije osvobojenja«:

»V Marijinem Magnificatu odmevajo tele besede: „Moč je skazal s svojo roko, razkropil je nje, ki so napuhnenih misli. Mogočne je vrgel s prestola in povišal je nizke. Lačne je napolnil z dobrotami in bogate je pustil prazne.“ (Sv. Luka 1:51-53).

Te besede odkrivajo dobrotljivost Boga, ki jo razliva na ponižne in majhne; tem namreč razkriva skrivnosti božjega kraljestva ter jih napolnjuje z dobrotami in z upanjem. On je Bog vseh, a je v prvi vrsti naklonjen njim, ki so propani dobrin tega sveta in lanje niso navezani.

Te besede Magnifikata so tudi kot odmev blagov. „Blagor ubogim v duhu, ker njih je lebeško kraljestvo. Blagor jim, ki so lačni in žejni pravice, zakaj ti bodo nasičeni.“ (Mat. 5:3-6). Ta svetopisemska realnost je utemeljena v dejstvu, da se je Kristus istovetil z revnimi, ko je rekel: „Karkoli ste storili kateremu izmed mojih najmlajših bratov, ste meni storili.“ (Mat. 25:40)

Cerkev je v Južni Ameriki ala konkretno obliko temu Kristusovemu zgledu in sicer v tako imenovani prvenstveni naklonjenosti revnim.

Ko se bližamo 500-letni evangelizaciji v Južni Ameriki, Cerkev sooča z najvažnejšo nalogo, ki ima svoje korenine v evangeliju. Brez dvoma bo Cerkev ostala popolnoma zveč Gospodu in bo v praksi nula svoj velikodušni prispevek osvobojenju družbe in brez-ravnih množic in to na tak način, da bo dosegala pravico vse in sicer pravico, ki pri-oja dostojanstvu človeka kot božjega otroka.

Toda Cerkev bo to svojo nalogo, ki je važna in nujna, vrševala v zvestobi evangelija; ta pa prepoveduje zatekati k metodam sovraštva in naja.

Ona bo izvrševala to nalogo prvenstvene naklonjenosti« revnih, kar pa ne izključuje kogar, temveč se odpira em, ki so pripravljeni zapu-ti greh in se spreobrniti.

Ona bo izvrševala to naklo-nost do revnih, kar pa ne

pomeni, da ima Cerkev revne za poseben razred, za borbeni razred, za posebno Cerkev ločeno od zveze s pastirji in brez pokorščine njim, ki jih je postavil Kristus.

Ona bo izvrševala to naklonjenost upoštevajoč človeka v njegovem zemeljskem in nadnaravnem poklicu.

Ona bo svojo nalogo izvrševala, toda brez takih socialnih sprememb, ki bi mogle človeka izpostaviti nevarnosti, da pade pod sistem, ki mu jemlje svobodo in ga tira v brezboštvo ali pa v sistem praktičnega materializma, ki ga more oropati notranjega in nadnaravnega bogastva.

Ona bo svojo nalogo izpeljala v zavesti, da je prva osvoboditev, ki jo Cerkev išče, osvoboditev od greha, od moralnega zla, ki gnezdi v srcih. To zlo je namreč vzrok socialnega greha in vzrok krivičnih ustanov in ureditev, ki z zatiranjem prizadevajo krivice.

To so nekatere osnove, na katere Cerkev ne sme pozabiti pri oznanjevanju evangelije.

V tem slovesnem trenutku želim ponovno poudariti, da bodo papež, Cerkev in hierarhija nadaljevali s podporo revnim, za njihovo dostojanstvo, za njih dvig, za njihove osebne pravice, za njih težnje po socialni pravičnosti. Toda na njih je, da delujejo po zgoraj navedenih smernicah in v povezanosti z njihovimi pastirji.«

(Iz razprave Fr. Victorino Rodriguez y Rodriguez, O.P.)
P.M.

STZ ZBORNİK 1985

Izšel je Zbornik Slovenske telovadne zveze v zelo privlačni obliki. Naslovna stran v živih barvah prikazuje starostopredsednika STZ inž. Frank Gormeka v družbi Miss Ljubljana in njenega spremljevalca v narodni noši. Zadnja stran ovitka, prav tako v živih barvah, predstavlja telovadno vrsto in stojo na bradli.

Vsebinska med platnicami obsega 172 strani in je razdeljena na tri dele: 54 strani je slovenskega teksta s slikami. Prav toliko je angleškega branja. Vmes pa je 64 strani oglasov, ki so jih prispevali lovci in športniki ter njihovi prijatelji ter slovenska gospodarska podjetnost.

V tekstu so objavljene črtice večinoma iz lovskega sveta in pa seveda članki, ki obravnavajo delovanje in razvoj STZ, začetek in razvoj »jaganja«. Da je slovenska lovska strast segla tudi čez meje obširne Kanade nam povesta črtici »V sencih begalskega tigra« in »Izpod Kilimandžara«, ki ju je prispeval kot svoja osebna doživetja Frank Gormek. Da

je v črticah, ki so jih prispevali lovci, tudi nekoliko lovske domišljije, je razumljivo. Kolikokrat je na svetu že grmel, »a rodila se miš« ...

Cestitke STZ k 25-letnici in gl. uredniku Zbornika inž. Frank Gormeku ter njegovim sodelavcem. Kar tako naprej!

Por.

Nova knjiga

V roke mi je prišla nova, po zunanosti mogočna in lepa knjiga, ki nosi naslov: Prekmurci in Prekmurje. Obsega 544 strani in je razdeljena na štiri poglavja. Knjigo so spisali: Alojz, Janez in dr. Jože Sraka.

I. poglavje govori o Prekmurju in njegovi zgodovini.

II. poglavje opisuje zgodovino naselij v Prekmurju.

III. poglavje obiskuje Prekmurce po Kanadi in Združenih državah.

IV. poglavje pa nosi naslov: Prekmurci v stoletjih, a je težko zapopasti, kaj so pisatelji hoteli povedati v tem poglavju.

Ker knjige še nisem temeljito predelal, se bom k poročilu o njej še povrnil.

Por.

Novice iz SFRJ

(Sledeča poročila je pripravil naš kanadski sodelavec, ki se običajno podpiše »ZU«.)

Proces proti šestim disidentom se je zaključil v kompromisu. Od šestih je bil eden oproščen obtožbe, dva imata proces odložen, trije pa so bili obsojeni na kazni od 1 do 3 let, kar je precej mileje, kot je bil slučaj z drugimi disidenti v zadnjem času.

Obsojenci so na prostosti, ker teče pritožba. Zadnja razprava v »palači pravice« se je odigravala v nezakurjeni dvorani. Radi tega so bili sodniki, tožilec in obtoženci v šalih, plaščah in kapah.

Proces sam in njegov izid pomeni črno piko za Staneta Dolanca, nekdanjega notranjega ministra SFRJ, ker je on začel celo zadevo z aretacijo 28 oseb v Beogradu, ko so bili zbrani na nekem privatnem predavanju v privatnem stanovanju. Za proces je bilo ogromnega zanimanja na Zahodu, kjer mnogi niso mogli razumeti, da so taki sestanki podvrženi policijskemu preganjanju.

Jugoslovanski čudež: ekonomija in s tem povezani osebni življenjski standard še pada in je sedaj na taki stopnji, da je največji čudež, da ljudje to mirno prenašajo. Realni osebni dohodki prebivalstva so sedaj grozotno nizki.

V januarju je bila inflacija 9,3%. Dnevno po 700 tisoč ljudi ne pride na delo, češ, da so bolni. Prosti, sivi trg je veliko večji od družbenega; ta je

Koncert »Fantov na vasi« Toronto

TORONTO, Ont. - Kakor že sedem let, bomo tudi letos na cvetno soboto zvečer ob pol osmih v dvorani Marije Brezmadežne na 739 Brown's Line, Toronto, zapeli koncert slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Sodelovali bodo »Fantje« sosednje vasi Clevelanda.

Kdo ne pozna teh mladih, veselih in polnih življenja pevcev? Skupno s temi »Fanti« bomo nastopili in zapeli v Torontu že tretjič.

Upamo, da bo do tedaj pomladno sonce že ogrelo nas, naša srca in zemljo, ki bo tedaj že poganjala prvo cvetje. Peli

vam bomo pesmi o pomladi, ljubezni, vojski in slovesu, o lepi slovenski vasi, vasovanju pod okni deklet, obloženimi s cvetjem. Popeljali vas bomo za čas tja nazaj v našo lepo Slovenijo, pod Triglav, kjer smo se večina od nas rodili in preživeli del naše mladosti.

Saj je včasih težko hoditi obvezno k pevskim vajam, vendar velika ljubezen do slovenske pesmi premore vse in ob uspehu nastopa pozabimo vse prejšnje težave.

Lep pozdrav in nasvidenje cvetno soboto!

»Fantje na vasi«, Toronto

Roman V labirintu (Boris Pahor)

TORONTO, Ont. - Slovenski pisatelj Boris Pahor, doma in živeč v Trstu, je pred kratkim v Ljubljani izdal roman »V labirintu«, v katerem opisuje dobo na Primorskem med l. 1946 in 1949, čas torej, ko se je odločevala usoda te slovenske zemlje.

Pisatelj je velik pristaš pokojnega Kocbeka in je bil nekaj časa celo v sporu z domačim režimom. Še vedno se identificira z idejo Osvobodilne fronte. Nedvomno demokrat in borec za slovenske pravice, dela vtis, da še vedno pričakuje iskreno in nesebično pomoč s strani današnje politične ekipe v Ljubljani in Beogradu za naše zamejce.

O tistih usodnih dni piše takole:

»Uvedba enostrankarskega sistema in z njo povezana odprava demokratičnega pluralizma je prizadela predvsem izobražence, vendar se je bilo število teh močno razredčilo v fašističnem obdobju, nemalo jih je vzel osvobodilni boj. Nekako politično bolj vidnih pa je nova oblast pozaprla, da bi komunisti ne imeli med ljudstvom protiigralcev. Teh zastraševalnih ukrepov niso ljudje v glavnem niti opazili, tako evforično je bilo namreč razpoloženje ob koncu dolgotrajnega tujega gospodarstva. Tudi, da bo zasebnik v novi družbeni ureditvi ob marsikatero pravico se je tikalo samo

seveda brez vsake kontrole in družba ga komaj more zajeti v davčni sistem. Kvaliteta dela v družbenem sektorju je obupno slaba, storilnost dela je v povprečju vsaj za dve tretjini manjša kot npr. v Zahodni Nemčiji.

Tovarno za aluminij Obrovac so morali opustiti, prav tako podjetje feroniklja Feni v Makedoniji, škoda gospodarstvu znaša poldrugo milijardo dolarjev! V prvi polovici 1984 se je izgubila milijarda dolarjev zaradi izvoza po nizkih, netržnih cenah in z uvozom

(dalje na str. 6)

pičlega števila ljudi, nekaterih uglednejših trgovcev, nekaterih petičnežev ... Na splošno pa se kraški življenjski revolucionarni napovedi ni bal, ker ne more niti prevrat ničesar vzeti tam, kjer sta revna tako zemlja kot njen človek.«

Tako naš tržaški pisec. Mora pač pisati v ljubljanskem okviru, da mu knjigo tiskajo. Le tako je mogoče, da tako poniža naše »osvoboje-ne« zamejce, ki naj ne bi vedeli, da so samo eno diktaturo zamenjali z drugo. Tudi Kraševci, da ne govorim o bogati vipavski dolini, niso tako strašno preprosti, da ne bi — še posebej danes — ob času te knjige videli, da Kraševci na italijanski strani zasluži na mesec v dolarjih najmanj 400 do 500 ameriških dolarjev, dočim Kraševci na naši (slovenski) strani pa povprečno zasluži komaj neke med 80 in 90 dolarji na mesec. Ako k temu še dodamo vsiljevanje srbohrvaškega jezika in priseljencev z juga, moremo samo svetovati piscu, da misli, izraženih v tej knjigi, ne razlaga v kaki »oštariji« na slovenskem Krasu.

In še o narodni zavesti komunistov, kjer je prav povedano: »Težave z narodno zavestjo so zdaj vidne pri nas, kjer italijanski komunisti s težavo prenašajo, da jih ima na udi slovenska partija. Malo jim kar privoščim, ker so (italijanski komunisti) najpoprej nacionalisti, potem komaj partiji. RAVNO NAROB KOT PRI NAS.«

Tu je pa pisatelj zadel v črno in ravno radi tega Pahor mnogokrat dela vtis modernega Don Kihota, ko od slovenske partije pričakuje podporo za vse slovenske zamejce. Del slovenskih komunistov je brez dvoma tudi narodno zaveden, toda tisti, ki imajo dejansko oblast in vpliv pa na narodno zavest, na obstoj naroda doma in v zamejstvu gledajo samo s stališča partijske koristi. Ta partijska korist pa je v usodnih zadevah vedno šla proti našim narodnim interesom!

ZU

KOLEDAR PRIREDITEV

MAREC

8., 9. in 10. — Slovenske duhovne vaje za žene in dekleta v Sv. Jožefa domu duhovnih vaj

9. — Glasbena Matica priredi koncert z večerjo in plesom v SND na St. Clair Ave. Igra Pecon orkester.

10. — Dram. društvo Lilija poda veseloigro v 3 dejanjih »Stari greh«, v Slovenskem domu na Holmes Ave. Začetek ob 3.30 pop.

10. — DNIJ pri Sv. Vidu priredi zajtrk z omletami in klobasicami v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 8. zj. do 1. pop.

10. — Slovenian National Art Guild priredi simpozij, razstavo in sprejem od 1. do 5. pop. na Notre Dame Collegeu, S. Euclid Ohio.

15., 16. in 17. — Slovenske duhovne vaje za moške in fante v Sv. Jožefa domu duhovnih vaj.

23. — Primorski klub priredi večerjo s plesom v SND na St. Clair Ave.

30. — Torontski »Fantje na vasi« prirede koncert v cerkveni dvorani Brezmadežne s čudodelno svetinjo na Brown's Line v Torontu. Začetek ob 7. Sodelujejo tudi »Fantje na vasi« iz Clevelanda.

31. — Slovenski narodni dom na St. Clair Ave. praznuje svojo 70-letnico z banketom in programom v SND.

APRIL

13. — Tabor DSPB, Cleveland priredi svoj pomladni družabni večer v Slovenskem domu na Holmes Ave. Igra orkester Veseli Slovenci.

21. — Koncert Mladih harmonikarjev v šolski dvorani pri Sv. Vidu. Začetek ob 3.30 pop. Za zabavo igra ansambel Jasmin.

21. — Klub slov. upokojencev na St. Clairju priredi kosilo v spodnji dvorani SND na St. Clairju. Serviranje od 1.30 do 3.30 popoldne.

MAJ

11. — Slov. šola pri Sv. Vidu priredi Materinsko proslavo v farni dvorani. Pričetek ob 7. uri zvečer.

18. — Pevski zbor Korotan priredi koncert v SND na St. Clair Ave.

19. — SKD Triglav, Milwaukee, priredi Materinski dan proslavo.

26. — Društvo SPB Cleveland obhaja slovenski spominski dan ob 40. obletnici Vetrinjske tragedije ter žrtev med okupacijo in revolucijo, s sv. mašo ob 11.30 pri Lurški votlini na Chardon Rd.

27. — SKD Triglav, Milwaukee, priredi Spominski dan proslavo.

JUNIJ

2. — Otvoritev Slovenske pristave.

15. in 16. — Tabor DSPB, Cleveland poda spominsko proslavo 40-letnice umora slovenskih domobrancev, četnikov in civilistov.

23. — Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti priredi piknik na Slovenski pristavi.

23. — SKD Triglav, Milwaukee priredi prvi piknik.

29. in 30. — Vseslovensko romanje in romanje Slomškovega krožka iz Clevelanda.

JULIJ

12., 13. in 14. — Poletni festival pri Sv. Vidu.

21. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi piknik na Slovenski pristavi.

28. — Slov. šola pri Sv. Vidu priredi piknik na Slovenski pristavi.

28. — SKD Triglav, Milwaukee priredi Misijonski piknik.

AVGUST

14. — Federacija slovenskih upokojenskih klubov priredi piknik na SNPJ farmi na Heath Rd. Igra Chuck Krivec.

18. — SKD Triglav, Milwaukee priredi drugi piknik.

SEPTEMBER

15. — »Vinska trgategv« na Slovenski pristavi.

15. — Oltarno društvo fare sv. Vida priredi kosilo v šolskem avditoriju.

22. — Društvo SPB Cleveland priredi romanje v Frank, Ohio.

OKTOBER

6. — SKD Triglav, Milwaukee priredi Vinsko trgategv.

19. — Tabor DSPB, Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igra orkester Veseli Slovenci.

19. — Glasbena Matica poda koncert z večerjo in plesom v Slovenskem narodnem domu na St. Clair.

20. — Občni zbor Slovenske pristave.

NOVEMBER

2. — Štajerski klub ima martinovanje v dvorani sv. Vida. Igrajo Veseli Slovenci.

9. — Belokranjski klub ima martinovanje v SND na St. Clair Ave., ki bo obenem 20-letnica kluba. Igrata orkester Veseli Slovenci in Tone Klepec

8., 9. in 10. — Jesenski festival pri Sv. Vidu.

Novice iz SFRJ

(nadaljevanje s 5. str.)

iste vrste blaga po višjih.

Nemci sodijo OZNI: L. 1967 je bil v Zah. Nemčiji ubit hrvaški imigrant Marijan Šimundić. Policija je ugotovila, da ga je ubil Jozo Cvitanović, kateremu je pomagala Nemka Brunhilde Coblentz s tem, da je žrtev zvalila na sestanek. Po uboju sta Cvitanović in njegovo dekle Brunhilde zbežala v Jugoslavijo, kjer je Cvitanović bil v službi OZNE.

SFRJ seveda ni ugodila zahtevi Zahodne Nemčije, naj ji vrne oba osumljenca. Nemška policija pa je skrbno sledila življenju obeh. J. Cvitanović je umrl naravne smrti l. 1983. Coblentzova je upala, da so v Nemčiji že pozabili na slučaj iz l. 1967, vendar ko je pristala na nemškem letališču, je bila takoj prijeta in končno obsojena na 9 let zapor.

Hrvaški gostje: Iz SFRJ je gostoval po ZDA in Kanadi Mišo Kovač. Ob nastopu v Calgaryju, v lepem hrvaškem domu, je ta pevec zahteval, da pred njegovim nastopom uma knejo slike kardinala Stepinca in poveljnika ustaške države A. Pavelića. Zveni skoraj neverjetno, a uprava doma je sprejela ta diktat. Ko je duhovnik predstavil pevca kot »pomembnega hrvaškega pevca«, mu je Kovač iztrgal mikrofona iz roke.

V Clevelandu je bil nastop v Slovenskem narodnem domu. Kovač je bil rekel, da bi bil pripravljen nastopiti v velikem novem hrvaškem domu A. Stepinac v predmestju Clevelanda, ako bi bil dobil tozadevno pritrdilno dovoljenje od ambasade SFRJ v Washingtonu.

Tako kot pridejo na obisk v Ameriko in Kanado številni slovenski duhovniki, je prišel na obisk tudi hrvaški duhovnik. Lepo in čuteče je pridigal po hrvaških župnijah. Ko se je vrnil domov, mu je policija na magnetofonskem traku posnete njegove besede iz pridige v neki kanadski cerkvi servirala. Po sodnem procesu je dobil 5 let zapor (Po *Novi Hrvatski*, 10.11.1985)

Kmetijstvo v SFRJ: Ko komunizem spravi državno gospodarstvo v velike neprimere, še vedno in povsod išče rešitev v tem, da se napravijo taktični popusti tržnemu gospodarstvu in privatni iniciativi. To je napravil Lenin v NEP (Novi ekonomski politiki), danes je to mogoče videti v Madžarski, predvsem pa v Ki-

tajski.

Tudi v SFRJ se je pričakovalo takšen odstop od socializma. V mnogih panogah gospodarstva življenja je to odstopanje od socializma res opaziti, vendar v kmetijstvu se dogaja ravno nasprotno. *Nova Hrvatska* (3/85) takole poroča:

Ena največjih polomij v SFRJ je milijon hektarjev zapuščenih rodovitnih zemlji. Preteklo leto se je uvozilo 180 tisoč ton jedilnega olja. Še pred 10 leti pa je izvoz tovrstnega olja dosegel 75 tisoč ton. Do tega je prišlo zaradi nizke cene, ki se plača kmetom in zadrugam za sončnice. Ta kultura se proizvajalcem več ne splača.

Med uvoženimi predmeti v zadnjem času so celo govedina, svila, lan. Bombažna produkcija je skoraj pokrivala pred mnogimi leti domače po-

trebe, sedaj se uvaža preko 10 tisoč ton, domača proizvodnja pa znaša komaj 300 ton. Najhujše pa je v SR Hrvatski, kjer nameravajo vsem ljudem, ki delajo deloma na kmetiji, deloma v tovarni ali drugod, odzvzeti tisto malo zemlje, ki jo obdelujejo v prostem času. Trdijo, da bo ta zemlja v družbeni lasti producirala več. Praksa pa kaže, da temu ni tako, celo, da se je velikokrat na tak način odvzeta zemlja povsem zapustila.

Anton M. Lavrish
ATTORNEY-AT-LAW
(Odvetnik)

Complete Legal Services
Income Tax-Notary Public

18975 Villaview Road
at Neff
692-1172

The Holy Family Society of the USA

ONE FAIRLANE DRIVE, JOLIET, ILL 60434

Since 1914...

The Holy Family Society of the U.S.A. has been dedicated to the service of the Catholic home, family and community. For half-a-century your society has offered the finest in insurance protection at low, non-profit rates to Catholics only.

LIFE INSURANCE • HEALTH AND ACCIDENT INSURANCE

Historical Facts

The Holy Family Society is a society of Catholics mutually united in fraternal dedication to the Holy Family of Jesus, Mary and Joseph.

Society's Catholic Action Programs are:

1. Scholarships for the education of young men aspiring to the priesthood.
2. Scholarships for young women aspiring to become nuns.
3. Additional scholarships for needy boys and girls.
4. Participating in the program of Papal Volunteers of Latin America.
5. Bowling, basketball and little league baseball.
6. Social activities.
7. Sponsor of St. Clare House of Prayer

Družba

sv. Družine

Maple Heights Poultry and Catering

17330 Broadway

Maple Heights

Naznanjamo, da bomo odslej nudili kompletno postrežbo (catering service) za svatbe, bankete, obletnice in druge družabne prireditve. Za provizorno postrežbo prevzamemo popolno odgovornost. Na razpologo vseh vrst perutnine. Se priporočamo:

ANDY HOCEVAR IN SINOVI

Tel: v trgovino MO 3-7733—na domu MO 2-2912

Dr. Rajko Ložarju — velikemu znanstveniku

Dr. V. J. Bratina

TORONTO, Ont. — Samo enkrat sem se srečal s pokojnim dr. Ložarjem, tu v Torontu. Vsaj četrto stoletje bo od takrat. Pač pa sem si zadnje čase večkrat dopisoval z njim. Sicer moram priznati, da sorazmerno malo vem o njem. Obljubil mi je bil seznam njegovih razprav, tudi mi je pisal, da bi rad: »spravil svojo akademsko avtobiografijo v tisk, in začelo se je pri Slovenski kulturni Akciji v Buenos Aires-u«. Torej bodo mogoče tam bolj podrobno opisali tek njegovega življenja. Zdi se, da je posegal v različna področja in v vsakem se je močno uveljavil. Ko sem samo bežno prelistaval zajetni prvi zvezek Enciklopedije Jugoslavije, ki je izšel v slovenščini leta 1983 (obsega samo črko »A« in del črke »B«), sem mimogrede opazil ime dr. Ložarja na treh mestih, in to v zvezi z arheologijo, z umetnostno kritiko in z literarno kritiko! Sam mi je pisal, da ga omenja leksikon Slovenska književnost, »in to na zelo strokoven način«, kot je pristavil. Takole bi jaz o njem sodil: Narava je dr. Ložarja brez dvoma obdarovala z genialnostjo, toda svojega potenciala ni nikoli mogel popolnoma razviti. Usoda je bila zelo kruta z njim.

Že leta 1934 je izšla v Ljubljani, v *Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo*, njegova prva obširnejša arheološka razprava na 90 straneh: »Predgovorina Slovenije, posebej Kranjske, v luči zbirke Mecklenburg«. O tej zbirki je AD že nekako pred letom dni pisala, podatke je dal prav dr. Ložar. Vojvodinja Paula Friedrich von Mecklenburg, rojena prinčezinja Windischgrätz je tam okoli leta 1905 do 1912 po različnih krajih Slovenije sistematično in množično izkopavala, to se pravi, temeljito izpraznjevala grobove Keltov, Apodov, Ilirov in drugih predсловanskih prebivalcev edanjega slovenskega ozemlja. Vojvodinje ni bilo mogoče postaviti, slovensko ozemlje je bilo takrat del Avstro-ogrske monarhije.

Po razpadu monarhije leta 1918 je novo nastala država z. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, kasnejša Jugoslavija, prevzela to silno bogato zbirko vojvodinje pod svojo pravo obenem z njenim gramom Wagensberg pri Litiji (kasnejši Vagenšperk). Nova država je stala na stališču, da tako pomemben predzgodovinski material ne more ostati pri tujih oklah. Toda grof je grof. Voj-

vodinja je med tem že umrla, a njena hči je z zvezami na visokih mestih dosegla, da je bogata zbirka, nadvse važna za zgodovino slovenskega ozemlja, postala zopet njena privatna last.

Tudi hči je bila vojvodinja, in sicer Marija Antoinetta. Zbirka ni bila majhna, kar 72 zabojev materiala so imeli spravljenega v Ljubljanskem muzeju. Takole piše dr. Ložar:

»Rešitev vprašanja (kam z materialom, op. pis.) je morala biti za vsakogar jasna: ta zbirka bi bila morala kot ena največjih ne le privatnih, nego tudi javnih zbirk predzgodovinskega gradiva ostati doma, v Sloveniji in bi jo bila morala država za vsako ceno pridobiti za svoje zavode, kajti obogatitev slednjih z njenim gradivom bi pomenila ogromno vrednost za naše muzealno in znanstveno delo.

Ker se to ni zgodilo, je resno prišel v poštev inozemski, predvsem ameriški trg. Zbirka je bila tedaj določena za izvoz in tako je spomladi leta 1932 vodstvo Narodnega muzeja v Ljubljani prejelo od vojvodinje Marije Antoinette povabilo, da izbere za svoje zbirke, predno gradivo odide, nekaj predmetov, ki bi seveda označevali tudi njen arheološki

značaj. To se je zgodilo maja leta 1932 na Bledu, kjer sem ob sodelovanju ravnatelja dr. Mala in univ. prof. dr. Saria odbral v seznamu navedene predmete, dočim sem keramično odbral septembra istega leta iz 37 zabojev, poslanih v to svrhu v Ljubljano v muzej.«

Tako dr. Ložar. Znanstveni ugled mladega Ložarja, saj je imel takrat komaj 28 let, je morala biti izredna, da so mu zaupali tako odgovorno in tako nadvse težko nalogo. Prej omenjena razprava je sad tega dela.

Vojvodinja je bila brez denarja in je zbirko spravila v Zürich, v Švico, na dražbo, danes bi rekli za »cold cash«. Kupili so jo v resnici Amerikanci, to je ZDA. Takole piše dr. Ložar:

»Mecklenburška zbirka je nato odšla v Zürich, kjer so jo uredili ter sestavili za ameriško avkcijo (dražbo, op. pis.) zgoraj omenjeni katalog, ki ga je uredil kustos Irskega nacionalnega muzeja v Dublinu, Adolf Mahr. Dražba sama se je vršila letos (torej 1934, op. pis.) konec januarja, o njenem izidu še nimamo poročila.«

Katalog je imel naslov: »Treasures of Carniola. Prehistoric Grave Material from Carniola excavated in 1905-14 by H.H. The late Duchess Paul Friedrich of Mecklenburg... Catalogue compiled under the direction of dr. Adolf Mahr. American Art Association Galleries, Inc., New York, 1934.«

Proti koncu svoje razprave dr. Ložar omenja: »Velik del spisa je posvečen analizi forme in kronologiji... čeprav v glavnem ob skromnem izboru v ljubljanskem Narodnem muzeju, želimo pa, da bi tuji arheologi ta naš poskus ob ogromnem gradivu, s katerim razpolagajo, nadkrilili.«

Zbirko so v resnici kupile ZDA in je prišla v tako imenovani Peabody Museum, arheološki muzej univerze Harvard, ki ga je finančno podprl George Peabody (1795-1869).

Kasnejša življenjska pot dr. Rajka Ložarja

Pot mladega znanstvenika Ložarja se je dvigovala višje in višje, njegov znanstveni sloves je postajal večji in večji. Zdelo se je, da bo mogel uveljaviti vso svojo genialnost. Toda prišla je strašna vojna, prišla je emigracija; obe skupaj sta mu več ali manj uničili kariero in življenje.

Ko je dr. Ložar prišel v ZDA, se je po čudnem naključju usode zopet srečal z Mecklenburško zbirko, od katere se je poslovil pred nekako 15 leti. Zdelo se je, da usoda le ni tako kruta in, da bo on sam tisti »tuji arheolog«, o katerem je bil izrazil željo, da bi »ob ogromnem gradivu, s katerim (v Mecklenburški zbirki) razpolaga, nadkrilil« njegovo delo.

Bil je prepričan, da bo on, kot pač najboljši strokovnjak

na vsem svetu na tem področju, imel končno priliko, da ves ta material, tako izredne važnosti za zgodovino slovenskega ozemlja, v miru nadvse kritično preštudira, analizira, in publicira. Toda to se ni zgodilo.

V Sloveniji arheologi še vedno upajo — kot berem v knjigi »Arheološka najdišča Slovenije«, izdala SAZU, Ljubljana, 1975, in kot vem iz osebnih pogovorov —, da se bo le našel kdo na tem kontinentu, ki bo ves ta material obdelal. S smrtjo dr. Ložarja se skoro zdi, da upajo proti upanju.

Dr. Ložar je z zanimanjem in izrednim veseljem sledil razvoju arheologije v Sloveniji po zadnji vojni in je imel visoko mnenje o tamkajšnjih arheologih, tako, da bo mogoče tisti »tuji arheolog« le prišel iz Slovenije. Mogoče kak arheološki strokovnjak ali celo več iz šole znanega profesorja S. Gabrovca, o katerem je dr. Ložar sodil, da »je eden naših najboljših prehistorikov«. Danes bi bilo to dovolj enostavno, ko znanstveniki potujejo po širnem svetu vse drugače, kot v preteklih časih.

Dr. Ložar in F. Gorše

Večina Slovencev v ZDA, posebno tisti v Clevelandu in New Yorku, dobro poznajo znamenitega starosta slovenskih kiparjev, profesorja Franceta Goršeta. Kot znano, živi Gorše sedaj na Koroškem, njegova slava samo raste in se za njegova dela ljudje dobesedno »pulijo«, tako da, kot mi je pisal pred kratkim: »odgovarjam interesantom, da nimam razen risb nobenih del več naprodaj«.

Kipar Gorše je bil seveda velik in priznan umetnik še pred vojno in njegovo prvo monografijo je spisal prav pokojni dr. Ložar. Knjiga »Kipar France Gorše« je izšla v Ljubljani leta 1938 pri »Bibliofilska založba«. Kot znano, je ta založba izdala celo vrsto knjig, nekatere so prav monumentalne umetniške knjige. Danes je seveda ta Goršetova monografija prava redkost in malokateri je tako srečni, da jo ima. Obsega vsa dela kiparja Goršeta do 1938, vključno znanega »Marjan-a«, ki ga umetnik s posebnim veseljem pokaže v svoji Galeriji v Svečah.

Vsa leta je profesor Gorše upal, da bo njegov celoten opus enkrat obdelal v novi, impozantni monografiji prav dr. Ložar. Tudi tudi to se ni zgodilo. Tako delo zahteva zelo veliko časa, študija in tudi finančnih sredstev. Seveda

umetnostni kritiki govore svoj jezik in uporabljajo izrazoslovje, ki nam navadnim zemljanom ni povsem razumljivo. Tako se mi zdi — seveda, vedno je mogoče, da se motim —, da je dr. Ložar na tem polju dosegel izredno višino in, da je ne samo dosegal, ampak tudi zelo močno presegal marsikaterega po širnem svetu poznane umetnostnega analitika, ki mu je bila usoda bolj naklonjena.

Kipar Gorše bo zaman čakal na svojo monografijo, čeprav je bila tudi dr. Ložarju zelo pri srcu in je z žalostjo ugotavljal: »Tisti načrt s kritično monografijo o Goršetovem delu je padel v vodo...« Zadnji je bil, tudi že pokojni, dr. France Stele, ki je napisal kratek uvod ob priliki umetnikove retrospektivne razstave, ki je bila pripravljena v Kostanjevici leta 1972.

Kot posnemam po knjigi profesorja E. Gobetza: *Slovenian Heritage I*, 1980, je dr. Ložar napisal za »The New Catholic Encyclopedia«, New York, 1966 v knjigi XIV, tudi krajši članek: »Yugoslavian Art«. Drugače ga profesor Gobetz ne omenja v svoji knjigi, razen še enkrat, pa to v zvezi z Goršetom. Ne verjamem, da je takega velikega znanstvenika prezrl, sodil bi, da je enostavno imel težave dobiti podatke od njega. Pač tipičen dr. Rajko Ložar!

Umrli je velik znanstvenik, arheolog, umetnostni kritik in zgodovinar, literarni kritik, vsestransko izobražen človek, ki je bil enako doma v bronasti dobi slovenskega ozemlja, kot v klasični literaturi latinščine in grščine. Med drugim je na primer napisal kritiko o Sovretovih prevodih antične lirike; razprava je izšla v reviji *Cas*. Profesor Anton Sovre je bil kar znamenit prevajalec klasičnih tekstov, prevajal je latinsko in grško prozo in poezijo, kot npr.: Aurelius Augustinus: *Confessiones*; *Odisejo*, *Iliado*, grške tragedije itd.

Ker je bil moj profesor klasičnih jezikov prav prof. Sovre in je bil strah in trepet študentov, smo z neizmernim veseljem ugotavljali, da se je v dr. Ložarju našel nekdo, ki mu je povsem kos. Še sam je bil vesel tiste kritike in mi je pisal: »Še danes ne razumem, da sem v tistih ljubljanskih razmerah mogel napisati tako brihtno kritiko.«

Umrli je genialen človek, kot jih imamo Slovenci bolj malo. Sovražna usoda mu ni nikoli dovolila, da bi mogel svoje (Dalje na str. 8)

UP TO DATE: **JOSEF'S**
Elegance
New Look's 85

We Listen

5235 Wilson Mills Road
Richmond Hts. Ohio 44143
461-8544 461-8545

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

— V družinski lasti že 82 let. —

ANDREJ KOBAL

SVETOVNI POPOTNIK PRIPOVEDUJE

(nadaljevanje)

Angleška sopotnica je dejala, da lahko dobiva sobo v njenem hotelu, ali pa nama da na razpolago »hišo na jezeru« poleg hotela ob robu mesta Srinagar. Izbrala sva hotel.

»Hišo« sva si ogledala, ker je posebnost Kašmira. Brezmotna barka, opremljena z vsem, kuhinjo, jedilnico in številom sob po želji gostov je bila tipično kašmirska v opremitvi, ne brez razkošja in okrasov. Najmanjšo s štirimi sobami so upravljali trije strežniki.

V hotelu se nama je zdelo udobnejše, manj sitnosti s služinčadjo. Prebivati na brodu nad plitko jezersko vodo, preraščeno z ličjem, naju ni zanimalo, čeprav je indijska reklama z debelimi črkami priporočala to privlačnost Kašmira. Hotela sva dolgih izletov v gore, parke davnih mogulskih cesarjev in vožnje okoli obsežnega jezera Wullar.

Teden bivanja v Kašmiru je zadostoval. V gore sva se podala iz jezerske doline le prvi

dan; jezdila sva na majhnih konjih. Razgledi z južne strani proti najvišjim skupinam zahodne Himalaje in gorovja Hindukuš, s prostranim jezerom pod nami so nepozabni, a še močnejši vtis so napravili na najine kosti široki konjski hrbti. Ves naslednji dan sva kosti izravnavala.

Zanimiv in poučen je bil tretji dan; peljali smo se na avtobusu okoli jezera Wullar, ves dan skozi majhne obrežne vasi s hišami planinskega značaja, ki so z visokimi strehami podobne staromodnim lesenim švicarskim kočam; so pa borne in zanemarjene.

Nikjer ni bilo opaziti indijske stube (stolpa) ali svetišča, minarete v kašmirem stilu pa v vsaki vasi. Prebivalstvo tod je visoke rasti, belopolto, bolj podobno Evropejcem kot Turkomanom srednje Azije, katerim je sorodno.

In vsaka vas je bila natrpana z indijskim vojaštvom. Okoli velikih poljskih topov so bili videti bolj pritlikavi kot doma

na Bengalskem ali v južni Indiji. Ko je avtobus postal v vasi, sem videl, kako so se jim postavili domačini vidno izogibali, ženske, ki niso imele mohamedanskih obraznih pokrival, pa so izginjale v hiše.

Obstali smo dolgo uro na vzvišenem bregu s starodavnim indijskim samostanom. Imena se ne spominjam. Z mnogimi zgradbami templjev je bil dovolj obsežen za češčenje vseh glavnih božanstev, a posvečen je bil v glavnem najvišjemu duhu Brahmi.

Vhod v templje nam brezvercem ni bil dovoljen, le po gajih med zidovjem smo se lahko sprehajali in v bazarju, katerega vodijo menihi, kupovali. Glavni senčnati štirikotni prostor med zgradbami je bil nekakšen živ muzej ali zoološki vrt, ne samo živali, tudi človeških bitij.

V sredi prijetnega parka je na vzvišenem podu sedel svet mož, silno star, ne presuh, čokoladne polti in s sivo brado, ki mu je pokrivala ves goli trebuh. Sedeč brez gibljaja na svojih petah, je bil naslonjen na poševen drog, z obrazom obrnjenim proti nebu.

Indijci našega avtobusa so se sklonili okoli njega in potihom molili. Vodnik nam je šepetaje pojasnil, da je starček zamaknjen v posmrtno prerodenje in da bo v drugem življenju za svojo svetost v sedanjem gotovo pridobil najvišjo, brahmansko stopnjo. Dejal je, da ga v zamaknjenju ne smejo motiti z vprašanji, a neka turistka se ni mogla premagati. Vprašala je po a: gleško, če ga ne pečejo oči od sonca. Najbrž je razumel, ker je za trenutek zamežiknil z očmi, odgovoril pa nič.

Drugi tak svetec je bil zgovoren. Sedel je nedaleč od prvega na zbilih deskah, tako da ga je množica lahko videla. Ni bil zamaknjen in če je kaj premišljeval, je bilo mogoče o čavljih, napol zabutih v deske, na katerih je sedel.

Mučenje njegove vrste ni bilo zaradi kakšne pokore za svoje ali druge grehe sveta. Vodnik je pojasnjeval, da možakar opravlja neke vrste vajo v jogi, predpisano po pravilih sekte, kateri je pripadal, in da se takó vadi v mučenju telesa vsak dan, poleti in pozimi.

Nada je vprašala, če ga pozimi ne zebe, ker je v visokem Kašmiru huda zima. Presenetil nas je z odgovorom v angleščini: »Vi ste Amerikanci. Vsega imate. Pošljite mi toplih volnenih odev.« Povedal je, da že štiri leta sedi na čavljih in da mu je to ogrevalo dušo, telo pa je pozimi zmrzovalo.

Menihov v zamaknjenju z različnimi načini trpinčenja je bilo več, tistih, ki so prosjčili ali barantali s turisti pri prodaji verskih spominkov, pa množica. Nekateri so iz potoka poleg parka z lesenimi korci zajemali vodo in jo z blagoslovom ponujali. Indijski romarji so pobožno sprejemali in plačevali.

Potok je bil kanal, očitno globok; umazana sivozelena

voda v njem se je komaj pretakala. Dva meniha sta v nas strmela, ko smo odklonili ponudene korce. Indijski žledci morajo biti cementirani od znotraj.

V umazani majhni laguni poleg kanala se je leno valjalo kakšnih dvajset sivobarvnih želv. Ne vem, kakšne vrste so bile, po velikosti manjše kot zahodnoatlantske, težke pa gotovo dovolj, da bi jih tudi korenjak ne dvignil lahko.

Tudi o teh je vodnik razlagal, da so svete ali posvečene. Zato so indijski potniki kupovali grizljaje od menihov in jih metali želvam. Od lagune nas je odgnal smrad, zato staj z drugimi zvermi nismo šli gledat. Na robu holma z razgledom preko jezera na bleščeče se bele, nad 25.000 čevljev visoke vrhove, smo čakali na avtobus.

V dolini poleg jezera je stala majhna kočica za turiste, kjer se je avtobus ustavil, da bi kosili in se osvežili. Hrane in čaja nisva kupila. Angležinja nama je dela v košaro mesa in sira s kruhom, sadjem in poln vrč čaja. Preko ceste se je obrežna ravnina dvigala v položen breg proti golim strminam in neobraščenemu skalovju.

Na vzvišenem mestu je stala skupina modernih poslopij, očitno šola ali zavod, pod poslopji pa stotine skrbno obdelanih gred majhnih ali komaj pognalih borovcev. Dva možakarja sta stopala med gredami. Stopil sem preko ceste, da bi si ogledal nasade, kajti tako modernega nisem videl nikjer drugje na podkontinentu.

»Salam alejkum!« (pozdrav) sem ogovoril Kašmircarja. Visoka postava ju je izdajala, da sta domačina.

Oba sta glasno po mohamedansko odzdravila. Z gred je pa prihitel starejši gospod kakih petdeset let. Predstavil se mi je kot ravnatelj šole za gojenje drevesja in pogozdovanja.

Šolo z drevešnico, je rekel, so započeli že Angleži kot združeno za več jezerskih občin in da je edina te vrste v Indiji.

Po odhodu Angležev so jo občine vzdrževale privatno in do tedaj preprečile indijskemu političnemu agentu, da bi jo kot tako zaprl ali pa podvrgel vladni upravi, ki bi nastavila indijsko učiteljstvo. Tako, mi je rekel, je indijska uprava storila z drugimi šolami v Srinagarju.

»Ali gojite samo borovce?« sem vprašal, da bi se kratki razgovor ne zaobrnil na politične pritožbe, kot sem jih slišal od domačinov po mestu, ko so izvedeli, da sem iz Amerike.

»Na gredah ni videti drugih mladik. Imate dovolj za posaditev celega okraja? Kakšne vrste mladike so? Vršički s petorico igel so podobni severnemu borovcu za pogozdovanje v Montani.«

»Vi ste Amerikanec! Poznaš drevje! Ne, ta je druga vrsta borovcev, ki se prilagodi senčni strani skalnatega gorovja.« Navajal je botanična imena. »Ta borovec je podoben montanskemu in uspeva pod podobnim podnebjem; korenine se razrastejo globoko pod zemljo, da v suši zajamejo moč.« Med govorom se je obrnil k pomočniku z naročilom, naj pokliče druge učitelje ali sodelavce.

»Ta gospod je iz Amerike,« me je predstavil in vsi so goreče segali v roko. Vprašanja in odgovori, vse se je v hipu okrenilo k politiki; slišal sem tožbe o brezsrčnem zatiranju kašmirskega ljudstva.

»Kdaj nam bo dovoljeno, da glasujemo, kot nam je bilo v Združenih narodih obljubljeno? Indija mora biti prisiljena, da odpokliče armado iz naših krajev. Amerika je naše upanje, pomagati nam mora do naših pravic. Mi nismo in ne bomo biti Indijci...« Našteli so krivice in gorje svojega naroda.

Govorili so iskreno, prosiče, kot da bi jim mogel skromen turist iz Amerike kaj pomagati. In težko mi je bilo posloviti se od pridnih gojiteljev narave, upajočih brez upa, da bi jim bilo dovoljeno živeti z narodom svojega plemena.

(nadaljevanje prihodnji torek)

Dr. Rajko Ložarju - velikemu znanstveniku

(nadaljevanje s 7. str.)

izredne umske sposobnosti uporabiti v vsej polnosti. Kljub temu je ogromno ustvaril in to zmore samo res genialen človek. Mislim, da na splošno ni bil dovolj poznan Slovencem na tem kontinentu, ne on sam, ne njegovo strokovno znanstveno in kulturno delo. Živel je nekako odmaknjen od sveta v svojem zaprtem, preveč zaprtem svetu.

Drugi bodo pisali podrobno o njem in ocenjevali njegove zasluge na različnih poljih, kjer se je udejstvoval in kamor je posegla njegova intelektualna moč.

Velikim možem postavljamo spomenike iz bron; kipar Gorše je svojega prijatelja Ložarja ovekovčeval že pred več desetletji z doprskim kipom v bronu. Kdor hodi po ljubljanskem pokopališču, dalje, ne more prezreti Goršetovega bronastega reliefa: Pieta na grobnici rodbine Ložar iz leta 1938. Vendar bi mogel pokoj-

ni veliki znanstvenik ponoviti besede, ki jih je zapisal eden največjih lirčnih pesnikov, Quintus Horatius Flaccus: »Exegi monumentum aere perennius«, to je »S svojimi deli sem si postavil spomenik, ki je bolj trajen kot bronast«.

Kot znanstvenik naj bi pokojni dr. Ložar postal močan vzgled mlajši generaciji intelektualnih delavcev, pa naj bo to v Sloveniji ali po širnem svetu, kjer koli Slovence Prešernova »uka žeja« priganja, da se z vso vsmo posvete znanstvenemu delu, z isto vsmo, s katero se mu je predajal veliki pokojnik vse svoje življenje. Na misel prihajajo Prešernovi verzi:

...šele v pokoju tihem hladne hiše,
ki pelje vanjo temna pot pogreba,
počije, smrt mu čela pot obriše.

“SLOVENIA RADIO PROGRAM”

HEARD COAST TO COAST
3 till 4 on Saturday afternoons E.S.T.
on N.B.N. Cable TV systems.

PAUL M. LAVRISHA
1004 Dillewood Rd.
Cleveland, Ohio 44119

— NAROČILNICA —

Želim postati naročnik časopisa »Ameriška Domovina«

Združene države:

_____ Za eno leto — \$33.00.
_____ Za pol leta — \$18.00.
_____ Za tri mesece — 15.00.

Kanada:

_____ Za eno leto — \$42.00.
_____ Za pol leta — \$27.00.
_____ Za tri mesece — \$17.00.

Petkova izdaja:

_____ \$18.00 na leto v ZDA.
_____ \$22.00 na leto v Kanadi.

Dežele izven ZDA in Kanade:

_____ \$45 (leto) _____ \$25 za petkovo (leto)

IME _____

NASLOV _____

PROSIMO, PIŠITE RAZLOČNO!